

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2024. gada 19. aprīlī
(OR. en)

8996/24

EDUC 131
DIGIT 118
SOC 291

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Mākslīgais intelekts izglītībā un mācībās: tehnoloģiskās inovācijas apvienošana ar kvalitatīvu izglītību visiem – politikas debates

Pēc apspriešanās ar Izglītības komiteju prezidentvalsts ir sagatavojusi pielikumā pievienoto informatīvo piezīmi, kas tiek iesniegta kā pamats politikas debatēm, kuras plānotas Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomes sanāksmē 2024. gada 13. maijā.

Mākslīgais intelekts izglītībā un mācībās: tehnoloģiskās inovācijas apvienošana ar kvalitatīvu izglītību visiem

Prezidentvalsts informatīva piezīme

Iespējas, ko sniedz lielāka datošanas jauda, datu pieejamība un algoritmu attīstība, ir padarījušas mākslīgo intelektu (MI) par mūsdienu vadošo tehnoloģisko revolūciju. Uzlabojot prognozēšanu, optimizējot darbības un personalizējot digitālos risinājumus indivīdiem un organizācijām, MI izmantošana var sniegt būtiskas konkurences priekšrocības, lai atbalstītu sociāli izdevīgus rezultātus izglītībā un mācībās. Ģeneratīvu MI modeļu ieviešana ir izvirzījusi daudzus jautājumus un rosinājusi daudzas debates, ietekmējot dažādas darba vides, tostarp medijus, izglītību un mācības un pētniecību.

Eiropas norises un iniciatīvas

2019. gada novembrī Somijas prezidentūras laikā dalībvalstis atzina MI potenciālu nodrošināt iekļaujošāku, stimulējošāku un personalizētāku izglītību, kā arī bažas saistībā ar ētikas jautājumiem, datu aizsardzību un izaicinājumiem skolotāja profesijai ¹. Tās vienojās, ka mērķim vajadzētu būt – strādāt pie tā, lai panāktu uzticamu un atbildīgu MI integrāciju izglītībā un mācībās Eiropas līmenī.

¹ 13297/19.

Lai risinātu šos uzdevumus, Komisija 2020. gada septembrī pieņēma Digitālās izglītības rīcības plānu 2021.–2027. gadam ². Rīcības plānā uzsvērts, ka ir jāveicina augstas veiktspējas digitālās izglītības ekosistēmas attīstība un jāuzlabo digitālās prasmes un kompetences digitālās pārveides īstenošanai. Tajā paziņots par *Ētikas pamatnostādņu pedagogiem par mākslīgā intelekta (MI) un datu izmantošanu mācīšanas un mācīšanās procesā* ³ izstrādi nolūkā sniegt skolotājiem un skolu vadītājiem stabilu pamatu šo tehnoloģiju drošas, apdomīgas un ētiskas izmantošanas paplašināšanai. 2023. gada novembrī Padome pieņēma divus ieteikumus – par galvenajiem sekmīgu digitālo izglītību un digitālās mācības veicinošajiem faktoriem ⁴ un par digitālo prasmju un kompetenču nodrošināšanas uzlabošanu izglītībā un mācībās ⁵. Tajos jo īpaši uzsvērts, ka ir ļoti svarīgi palīdzēt izglītības un mācību iestādēm un neformālās izglītības iestādēm, kā arī skolotājiem, pasniedzējiem un citiem izglītības darbiniekiem labāk izprast jaunas un topošas tehnoloģijas, piemēram, mākslīgo intelektu, un to, kā tās pārliecinoši un droši izmantot, lai sekmētu mācīšanu un mācīšanos.

Mākslīgā intelekta akta projekts ⁶, kas drīzumā tiks pieņemts, ir vērsts uz to, lai panāktu līdzsvaru starp tehnoloģiskās inovācijas un attīstības iespēju izmantošanu un, vienlaikus, pamattiesību pastāvīgu nodrošināšanu.

² COM(2020) 624 final.

³ Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts, *Ētikas pamatnostādnes pedagogiem par mākslīgā intelekta (MI) un datu izmantošanu mācīšanas un mācīšanās procesā*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022.

⁴ Padomes Ieteikums (2023. gada 23. novembris) par galvenajiem sekmīgu digitālo izglītību un digitālo mācību veicinošajiem faktoriem, OV C, C/2024/1115, 24.1.2024.

⁵ Padomes Ieteikums (2023. gada 23. novembris) par digitālo prasmju un kompetenču nodrošināšanas uzlabošanu izglītībā un mācībās, OV C, C/2024/1030, 23.1.2024.

⁶ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, kas nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā (Mākslīgā intelekta akts) un groza dažus Savienības leģislatīvos aktus (COM(2021) 206 final).

Izglītojamo un skolotāju prasmju un kompetenču uzlabošana

Ārkārtīgi svarīgs ir jautājums par izglītojamo un skolotāju digitālajām prasmēm un kompetencēm. Tas attiecas uz prasmēm un kompetencēm, kas saistītas ar MI un tā izmantošanu mācīšanās procesā, profesionālā kontekstā un plašākā nozīmē – to izmantojot cilvēkiem kā Eiropas pilsoņiem. 2022. gada martā tika atjaunināts satvars pilsoņu digitālai kompetencei *Digital Competence Framework for Citizens (DigComp) 2.2*⁷, lai ņemtu vērā ar MI saistītās prasmes, piemēram, kā darbojas MI rīki, MI un lietotāja mijiedarbība un spēja izprast šos rīkus un saprast to ierobežojumus.

Mūžizglītība un iekļaušana

MI var būtiski mainīt mūžizglītības pieejas un praksi. Tas piedāvā iespējas personalizēt mācīšanos, vienmēr būt kopā ar izglītojamajiem, noteikt piemērotus mācīšanās veidus un nodrošināt daudzveidīgu, interaktīvu un iesaistošu mācīšanās vidi – šīm iespējām ir milzīgs potenciāls atbalstīt mācīšanos un apkarot nevienlīdzību šajā jomā. MI rīki varētu palīdzēt mācīt un emancipēt tos cilvēkus, kuriem ir tikai ierobežota piekļuve tradicionālajām izglītības un mācību sistēmām. Taču, ja šīs inovācijas pamatā ir tikai ekonomiskā rentabilitāte, pastāv reāls risks, ka palielināsies digitālā plaisa – plaisa starp tiem izglītojamajiem, kuriem var būt pieejami augstas veiktspējas, bet potenciāli dārgi mācību rīki, un kuriem ne, un starp tiem, kuri var būt attīstījuši prasmes un kompetences, lai apgūtu šos rīkus, un kuri ne. ES un tās dalībvalstīm ir jānodrošina, ka šīs diskriminācijas un nevienlīdzīgas piekļuves risks tiek ierobežots.

⁷ Vuorikari, R., Kluzer, S. un Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes* (Satvars pilsoņu digitālai kompetencei – ar jauniem zināšanu, prasmju un attieksmes piemēriem), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2022.

Skolotāju un pasniedzēju loma

MI arī ir potenciāls atbalstīt skolotājus un pasniedzējus efektīvas, uz izglītojamo vērstas mācīšanās īstenošanā, ņemot vērā konkrētās vajadzības, veicinot pedagogisko diferenciāciju un attīstot adaptīvu mācīšanos. MI plašās izmantošanas dēļ mācību vidē un sabiedrībā, iespējams, mācīšanas prakse tiks skatīta jaunā gaismā, tomēr nemazinot skolotāja lomu. Lai izvairītos no nedrošības, jo īpaši juridiskas nedrošības MI rīku izmantošanā, ir būtiski atbalstīt skolotājus un pasniedzējus šo jauno tehnoloģiju apguvē. MI būtu jāveicina skolotāju un pasniedzēju labbūtība, atvieglojot viņu praksi, nevis potenciāli devalvējot skolotāja profesiju.

Sabiedrības un ētikas jautājumi

Jaunu izaicinājumu rada dziļviltojumu, MI manipulēta mediju satura un ģeneratīvu MI modeļu radīta iznākuma identificēšana. Propaganda vai demokrātisko vērtību saglabāšana nav vienīgie iemesli, kādēļ jāpalielina izglītojamo informētība par šiem jautājumiem. Digitālā dezinformācija vai maldinoša informācija ir arī šķērslis tādu prasmju attīstībai kā analītiskā domāšana, kritiskā domāšana, problēmu risināšana un neatkarīga mācīšanās.

Ņemot vērā sniegto informāciju, prezidentvalsts aicina ministrus apmainīties viedokļiem un dalīties pieredzē par šādiem jautājumiem:

1. Kā valstu izglītības un mācību sistēmas var sagatavot MI radītajiem izaicinājumiem, vienlaikus maksimāli izmantojot tā piedāvātās iespējas? Vai MI jau ietekmē jūsu valsts izglītības un mācību sistēmas?
2. Kādus pasākumus varētu veikt Eiropas līmenī, apspriežoties ar dalībvalstīm, lai maksimāli izmantotu MI izglītībā un mācībās, vienlaikus nodrošinot kvalitatīvu izglītību visiem?